

Nr 341.

Af herr **Branting m. fl.**, om vissa ändringar i 9, 16 och 19 §§
riksdagsordningen.

Sättet för grundlagsändringar enligt vår författning gör den sista riksdagen i en treårsperiod särskildt betydelsefull för de konstitutionella reformkrafven. En grundlagsändring, som icke kan då nå fram till att förklaras hvilande, blir i de flesta fall därmed undanskjuten för minst tre år ytterligare. Men därför bör också den riksdag, som går att återlämna sitt mandat i valmännens händer, väl öfverväga, innan den afskrär valmännen möjlighet att genom sitt votum någorlunda snart förverkliga betydelsefulla reformkraf, hvilka kanske ute i folket nått fram till flertal.

Redan två gånger efter 1907 års rösträttsbeslut har den socialdemokratiska riksdagsgruppen motionsvis framställt sin erinran till majoriteten därom, att »*rösträttsfrågan blir icke löst förr än demokratiens princip fullt ut segrat i stat och kommun*». Då vi nu för tredje gången förnya vårt yrkande på rösträttsreformens fullföljande och de gamla folkkraftens förverkligande, hvilket *icke* skett med 1907—09 års röst-rättsändringar, kunna vi förutom de väl bekanta principiella skäl, som kräfva att medborgerlig likställighet omsider må komma till sin rätt på dessa viktiga områden, också åberopa erfarenhetens vittnesbörd från det gångna året. Med detta skulle vi enligt högerns lära ha gått in i »den allmänna rösträttens» ära. I stället har i skarp belysning framträtt hur långt vi här i landet ännu äro från den politiska jämlikhet, som hela tidsutvecklingen kräfver.

Kvinnornas politiska rösträtt.

När högern år 1907 »löste rösträttsfrågan», lämnade den halfva nationen, kvinnorna, utanför reformen, i fortsatt medborgerlig rättslöshet. »Därmed har» — som det skrefs i herr Lindhagens med fleres motion år 1908 — »tydligare än genom något annat fastslagits, att det hela slutats på samma sätt som det begynts och hela tiden bedrifvits, nämligen såsom en byteshandel. När frågan ännu icke var afgjord och det kunde tänkas att kvinnans medtagande möjligen skulle gifva något ideellt innehåll, en viss glans och lyftning åt förslaget, ägnadt att underlätta dess framgång, hade man i bakhand både vänliga ord och tankar för den kvinnliga rösträtten. Men så snart det visat sig att flera erbjudanden ej behöfdes för att få saken med minsta möjliga uppoffring i hamn, kastas utan vidare alla onödiga idéer åt sidan».

Sedan dess har med hvarje år som gått de utestängda kvinnornas rösträttsrörelse vunnit i omfattning och intensitet. Vid sitt årsmöte i januari 1911 kunde K. P. R. mönstra 162 lokalafdelningar med inemot 12,000 medlemmar, spridda öfver hela vårt land, och det är att antaga att den kvinnorörelsens internationella världskongress, som i sommar blir förlagd till Stockholm, kommer att ytterligare öka farten i den svenska rörelsen. Grannländerna ha också snart allaredan gått förbi oss. I Norge består den politiska kvinnorösträtten sedan ett år, i Finland sedan fem år, och i Danmark är den upptagen i regeringens nyss framlagda förslag till valreform.

Hos oss har den Lindmanska regeringen förut skyddat sig bakom den utredning Riksdagen år 1906 begärde och som den på ett nästan groteskt sätt sökt göra »allsidig» genom att begära utforskandet af kvinnorösträttens eventuella inverkan på t. ex. äktenskapsfrekvensen och nativiteten i de australiska staterna. Denna slags utredning är därför också fortfarande icke färdig. Emellertid lät nuvarande statsministern sistlidna januari tydligt förstå, att han för sin del, äfven om utredningen förelegat afslutad, icke velat medverka till utplånande af den orättvisa, som kvinnornas politiska rättslöshet utgör. Han förklarade nämligen, att man först borde afvakta verkningarna af den beslutade rösträttsutvidgningen, innan man tog något ytterligare steg.

Högerns statsminister har icke närmare antydt, hur de nya *manliga* valmansgruppernas förhållande vid valurnan skall kunna för honom afgöra, om det är rätt och klokt att gå *kvinnornas* rösträttskraf till mötes eller icke. Från vår synpunkt äro detta slags spekulationer på en gång

logiskt meningslösa och en kränkning af kvinnornas goda rätt att omsider rycka upp som jämlika medborgare i detta samhälle, där de utgöra halfva antalet och där de fylla så många och viktiga samhällliga uppgifter. Vi tillåta oss att vädja till Riksdagen att uttryckligt underkänna sådana förevändningar för uppskof på obestämd tid med en fråga, som nog äfven motståndarne i själfva verket erkänna blir allt mera brännande. Att fördröja äfven sådana reformer, som snart sagdt alla inse vara oundvikliga, är en ytterst dålig politik; den väcker harm utan att skänka annat än en galgenfrist mot hvad man fruktar.

Riksdagen bör sannerligen nu 1911 kunna anse tiden vara inne att taga det *första* steget för att godtgöra den orättvisa, som skedde när kvinnorna 1907 lämnades kvar i sin rösträttslöshet. Äfven om nu vårt förslag i denna del blir förklaradt hvilande, ligger ju hela afgörandet hos den manliga valmanskåren, som har att godkänna eller förkasta. Äfven om de godkänna, skola Sveriges kvinnor först 1914 få tillfälle att deltaga i att utse folkets representation. Förkastar åter Riksdagen nu vårt förslag, så framflyttas denna naturliga och här i landet så väl förberedda reform till *tidigast* 1917! Det vore märkligt, om den utdömda censusvalrättens sista riksdag skulle anse sig ha moralisk rätt att på detta sätt gripa hindrande in i en kommande tids utveckling.

Med könsstreckets borttagande för valrätten bör efter vår mening som en naturlig konsekvens äfven följa *valbarhet* för kvinnor som för män till båda kamrarna, utan annan olikhet än att afsägelse-rätten möjligen bör göras vidsträcktare, såsom skett i fråga om kvinnas valbarhet till kommunala uppdrag.

Valrätten i öfrigt till Andra kammaren.

Könsstreckets borttagande från valrättsvillkoren skulle förvisso vara ett framsteg af synnerligen stor räckvidd. Men man får dock icke i kampen för denna rättfärdiga sak glömma, att också stora medborgaregrupper af fattiga män ha blifvit uteslutna från medborgarrätten genom de öfriga ur demokratisk synpunkt oförsvarliga »streck», som knutits till den nu gällande s. k. »allmänna» rösträtten. Samma rätt, som vi kräfva för Sveriges kvinnor att ha sitt ord med vid afgörandet af folkets och af deras egna angelägenheter af samhällelig art, begära vi också för dessa andra orättvist uteslutna grupper.

Först möter här *åldersstrecket*, hvilket höjt valrättsgränsen från

myndighetsåldern upp till 24 år, och därmed skurit bort tre årsklasser, hvilka t. o. m. inom censusvalrätten utan någon påvisbar våda för samhället utöfvat sin rösträtt. Efter vår mening behöfver landet fortfarande mer än väl äfven sina *unga*, myndiga medborgare vid valurnorna att med sin ljusa tro på hur lätt framsteg måste kunna genomföras något motväga den allt för ängsliga betänksamhet, som där ända upp till lifvets slut har sin fulla talan.

Mot *utskyldsstrecket* ha vi alltjämt protesterat som en kvarlefva af census-åskådningen, oförenlig med den allmänna rösträttens grundtanke och okänd i den allmänna rösträttens länder. Vi påpekade för två år sedan, att under en ekonomisk depression, med dess sviter af arbetslöshet och minskade inkomster för de breda lagren, det oförsvarliga i detta utskyldsstreck måste särskildt bjärt framträda. Icke nog med att arbetarklassen får direkt lida värst af de hårda tiderna, den drabbas genom detta streck samtidigt af en minskning i sitt politiska inflytande. Och det nya utskyldsstrecket är därtill mångenstädes afsevärdt strängare än praxis förut tolkat de då gällande bestämmelserna.

Hur denna sistnämnda skärpning kan komma att verka, därom få vi först i nästkommande sommars vallängder exakta uppgifter. Men hur utskyldsstrecket under svåra tider härjar bland särskildt de minst bemedlade valmännen, därom föreligga redan drastiska vittnesbörd i den officiella valstatistiken rörande *landstingsvalen* och den kommunala rösträtten år 1910.

Af de inalles 829,661 i de kommunala röstlängderna för landsbygden upptagna enskilda personer, bolag o. a. stupade på de olika »strecken» icke mindre än 180,821 (= 21,8 procent), hvaraf ojämförligt de flesta på utskyldsstrecket. I städerna (*utom* de fem största) föllo af 186,233 ej mindre än 57,577 (= 30,9 procent).

För de fem största städerna voro, enligt hvad vi inhämtat ur den kommunalvalstatistik, som är under utarbetande, motsvarande siffror resp. 199,810 och 53,909 (= 27 procent häftande). Att denna siffra icke är högre, beror på det relativt gynnsamma medeltalet för Stockholm, 20 procent, medan procentsiffran på dem, som stupa i de fyra öfriga städerna, ligger mellan 30 och 40.

Dessa medeltalssiffror, så fruktansvärdt höga de än äro, ge dock ingen verklig bild af ställningen. Så t. ex. stiger i tre af Stockholms läns kretsar antalet häftande till mellan 42 och 49 procent af hela antalet, i Karlstads härad till 51 procent, Grangärde 42 procent, Piteå och Älfsby till öfver 45 o. s. v.; bland städerna springa Kalmar upp till 41 procent, Karlskrona till 46, Landskrona 44, Halmstad 49, Tidaholm 47,

Karlstad 45 procent o. s. v. Öfverallt framträder regeln att i valkretsar af industriell typ härjar utskyldsstrecket värst.

Dessa härjningars direkta samband med de skattskyldigas osäkra och fattiga lefnadsställning speglar sig i de häftandes fördelning inom de olika *röstgrupperna*. På landsbygden stupa bland dem, som ha 1 och 2 röster, 28 och 25 procent, men så sjunker procentsiffran sakta till 18 vid 8 röster och därpå vidare ned till 5 för 20—39 röster. I stadsgruppen gallras rösterna 1—4 genom att öfver 40 procent stå som häftande, så går det ner till 20 procent vid 11—15 röster och till 4 och 3 procent för de bäst situerade.

I de fem storstäderna förekommer inom röstgrupperna 1—4 att antalet häftande går upp till 55 och t. o. m. 61 procent, vid 5—10 är procentsiffran fortfarande mycket hög, ungefär 30 procent, vid 11—15 röster är man nere kring 15 procent och för de bäst situerade rör det sig blott om en eller annan procent.

För hela riket får man alltså en totalsumma af 1,215,704 kommunalt röstberättigade lefvande personer eller döda ting. Af denna summa, helt visst väsentligen bland personrösterna, stupade år 1910 ej mindre än 292,307 på, man kan väl säga, så godt som uteslutande utskyldsstrecket. Och denna decimering, öfver 24 procent af hela antalet, drabbar nästan enbart de fattiga klasserna. Man uttrycker sig synnerligen försiktigt, om man säger, att dessa siffror visa att *öfver fjärdedelen* af dessa klassers kommunalt skattskyldiga valmän i följd af detta streck aldrig nå fram till rösträtt. Högern visste väl hvad den gjorde, när den höll hårdt på utskyldsstrecket. Men att kalla ett valsysteem, där öfver en fjärdedel af de fattiga klassernas valmän stupa under de direkta skatternas tyngd, för »allmän» rösträtt, verkar närmast parodiskt.

Fattighjälpstrecket härjar naturligtvis *enbart* bland de minst bemedlade. I sin nuvarande gestaltning måste det komma att i talrika fall bli en upprörande orättvisa mot medborgare, som nödgats mottaga understöd från det allmänna för sig eller de sina på grund af t. ex. sjukdom eller oförvälad arbetslöshet.

Några sifferuppgifter om dess verkningar ha vi icke haft tillgängliga, men vi vilja framhålla att mottaget understöd af denna art icke har att skaffa med den kommunala rösträtten, alltså icke medverkar till det enorma manfall bland kommunalt röstberättigade vi här något be-lyst. Fattighjälpstrecket kommer följaktligen som en *ytterligare* gallring i den politiska röstlängden bland de fattiga medborgare, som utskyldsstrecket skonat. Det egendomliga förhållandet äger sålunda rum att staten suspenderar valrätten för en person, som i nödställd belägenhet

mottagit understöd af en kommun och ej mäktat återbetala detta, medan kommunen, som lämnat medlen, icke får straffa honom med den kommunala valrättens förlust. Staten bör sannerligen i dylika fall icke vara mera fordrande än det mindre samhälle, som saken egentligen rör. Det enda fall, då en suspension af den politiska valrätten verkligen kan vara befogad under nuvarande fattigvårdsförhållanden, är i fråga om personer, hvilka i viss utsträckning ställts under annans förmynderskap. Vi föreslå därför nu som förut, att detta stadgande begränsas att blott omfatta dem, som stå under »fattigvårdsstyrelses målsmansrätt».

Slutligen må om öfriga streck blott påpekas, att *värnpliktsstrecket* aldrig varit annat än »ett öfverflödigt trasselstreck», en historisk kvarlefva från en politisk ögonblickssituation för ett 10-tal år sedan; samt att *konkursstrecket* utan fog sammanblandar en gäldenärs privatekonomiska ställning med hans valrätt.

»Såsom villkor för rösträtten», skref i en motion 1907 en så moderat man som friherre Adelsvärd, »borde icke få kvarstå andra bestämmelser än sådana, för hvilka fullt klara skäl för deras rättvisa kunna anföras och som icke på grund af deras natur måste komma att verka olika inom olika samhällsklasser». Mäter man med denna sunda måttstock, så falla, på samma gång som den påtagligaste orättvisan, *könsstrecket*, också alla öfriga här uppräknade »streck», och rösträttsvillkoren förenklas till *välfrejdad* och *fullmyndig*.

Som naturlig konsekvens af att vi sålunda fortsätta att kräva *allmän rösträtt* i verkligheten och icke blott till namnet som grund för den folkvalda kammaren, följer också att *valbarheten* bör frigöras från de inskränkingar, som nu ålagts densamma. Om kvinnas valbarhet ha vi redan talat. Hvad *bostadsbandet* angår, finnes intet hållbart skäl, hvarför man skall i lagen förbjuda ett parti, som kanske har en högt skattad medlem strax utanför valkretsgränsen, att sända denne att som kretsens representant föra dess talan vid Riksdagen. Fjolårets konstitutionsutskott gaf också anvisning på att lätta bostadsbandet för statsråd, hvilka ju genom sin flyttning till Stockholm ofta gå miste om valbarhet, där de eljes kunnat haft utsikter, och när detta skrives har ett enigt bevillningsutskott följt denna anvisning. Men detta är blott ett specialfall, och ses saken ur valmännens synpunkt, har man svårt att förstå, hvilka olägenheter denna för vårt land nästan enastående inskränking i deras rätt till fritt urval bland kandidater skulle kunna medföra. Visst är att om man med proportionalismen afsett att trygga att de största kapaciteterna inom de olika partierna komma fram, så motverkar bostadsbandet direkt en sådan sträfvan.

Vi vilja således att ur *hela* nationens fria val skall framgå en kammare, som med full rätt kan göra anspråk på namnet folkvald. Vi påyrka därför slopande af alla de mångahanda »streck», hvilka fortfarande göra rösträtten i vårt land till allt annat än allmän och hvilka hvar i sin mån motverka och fördröja den demokratisering af statslivet, som tidsutvecklingen bjudande påkallar.

Den nya Första kammaren.

När vårt parti som konsekvens af 1906 års händelser vidgade sitt gamla kraf på allmän rösträtt till att fordra en *demokratisk författningsrevision*, som sålunda skulle omfatta äfven Första kammaren, funno vi vägande skäl tala för att göra ett försök att gifva demokratien dess tillbörliga plats i vårt statslif utan att fordra på samma gång ett sönderbrytande af vårt historiskt gifna tvåkammersystem. Den uppgift, som förelåg, var icke nödvändigt att utforma en helt ny författning, men fastmera att åstadkomma sådana genomgripande ändringar i det gamla systemet, att en klar och stadgad folkvilja icke skulle kunna som hittills på obestämd tid alldeles hejdas af en Första kammare, som blott företrädde intressena och fördomarna hos en liten minoritet af nationen. Frågan om en undersökning af ett *enkammerssystems* problem föll utanför ramen af vår sålunda genom förhållandena begränsade uppgift. Där emot anvisade vi två utvägar att vinna det närmaste och oeftergifliga målet: brytande af Första kammarens allt mer olidliga förmynderskap öfver ett fullmyndigt folk. Grundvalen för denna kammare måste demokratiseras genom införande af den *lika* och fullt allmänna kommunala rösträtten. Men dessutom måste den nu genomförda likställigheten kamrarna emellan modifieras genom införande af stadganden om ett blott *suspensivt* veto, till förebyggande af stagnation i utvecklingen.

Af dessa båda vägar är den förra af alldeles särskild vikt genom den demokratisering af hela det kommunala lifvet, som den på samma gång innebär. Så starkt samlade sig också folkkravet på en demokratisering af första-kammar-grunden, att själfva den konservativa regeringens ju fann sig böra gå detsamma ett stycke till mötes, medan den, liksom Riksdagens majoritet, alldeles afvisade hvarje tanke på rubbning i kamrarnas likställighet.

Själfl klart kan detta motstånd på intet sätt rubba vår öfvertygelse om behovet och gagnet att i ett tvåkammersystem till betryggande af snabb demokratisk utveckling ge plats åt det suspensiva vetots princip.

Den senaste tidens historia i England har på det klaraste visat, att äfven om folkets flertal bestämmer öfver budget och regering, kan dess utvecklingsarbete råka i baklås genom en halsstarrig öfverhusmajoritet. Och allt talar för att vi, trots den förskjutning, som redan den 40-gradiga skalan medfört, komma att här i landet få genomgå liknande erfarenheter.

Emellertid är det uppenbart att det allmänna intresset i vårt land för närvarande så starkt samlat sig på *demokratiseringen* af Första kammaren, att det kan vara tvifvelaktigt, om något vinnes med att just nu äfven skjuta fram det suspensiva vetot. Mot vår formulering för den nya principens införande i grundlagen framställdes förra gången erinringar, syftande till att däraf borde följa åtskilliga andra grundlagsförändringar, särskildt beträffande ordningen för vissa ärendens behandling. Vi skola ej bestrida att vissa sådana konsekvensförändringar kunna vara önskvärda, och är detta ett ytterligare skäl att nu spara detta yrkande. Vi göra det så mycket hellre som ju alltid böf ihågkommas, att problemet om en första kammars maktbefogenhet ju äfven *kan* lösas efter en annan linje än det suspensiva vetot, nämligen på enkammarsystemets grund, i all synnerhet sedan numera proportionalismen väl får anses vara stadfäst i vår författning.

I förgrunden står emellertid för oss det rent praktiska skälet, att så länge det fortsatta högerväldet i Första kammaren med siffror kan visas vara en direkt följd af *den 40-gradiga skalan*, böra ansträngningarna icke splittras, utan *samlas mot denna*, som ännu på intet sätt har traditionens och vanans hypnotiserande makt öfver sinnena.

Hvad denna 40-gradiga skala innebär till premiering af det politiska parti, som mest utprägladt företräder de besittandes intressen mot de mindre bemedlades, det visar valstatistiken från 1910 i ovederläggliga siffror.

Partifördelningen bland de röstande var:

vid landstingsvalen:

	Afgifna valsedlar	I procent
Högern	157,881	40
Liberala	167,365	43
Socialdemokrater	66,388	16

vid de fem största städernas stadsfullmäktigeval:

	Afgifna valsedlar	I procent
Högern	21,618	36
Liberala	13,579	23
Socialdemokrater	24,282	40

Däremot fördelades *mandaten* som följer:
vid landstingsvalen:

		procent
Höger	665	55
Liberala	418	34
Socialdemokrater	123	10
vid de fem städernas val:		
Höger	83	53
Liberala	31	20
Socialdemokrater	38	25

Med andra ord: högern, som i båda grupperna är i minoritet bland de *väljande* (resp. 40 och 36 procent endast) behåller lika fullt den absoluta majoriteten bland de *valda* (resp. 55 och 53 procent). Båda de andra partierna beröfvas en betydande andel af de platser, till hvilka deras antal berättigar dem. Sammanläggas siffrorna för hela riket erhåller man följande enkla bild:

	Antal väljande	I procent	Antal mandat	I procent
Högern	179,500	39	748	54
Liberala	180,944	40	449	33
Socialdemokrater	90,670	20	161	12

Alltså: de *tre* femtedelarna af valmännen, som samlats i de båda vänsterpartierna, förblifva i klar och afgjord minoritet gentemot de *två* femtedelar, som kunna glädja sig att besitta nära 55 procent af mandaten! Vid de sekundära valen till Första kammaren fortsättes enligt sakens natur den ogynnsamma förskjutningen ytterligare. Högerns 39 procent skola afspegla sig som en stark majoritet i Första kammaren, äfven sedan de nya landstingsvalen tillåtits verka, hvilket man som bekant vill medgifva endast droppvis.

Härtill är ytterligare att märka att själfva valsysteemet — proportionsval i *små* valkretsar till några få mandat — garanteras en mycket långsam förskjutning af ställningen partierna emellan, på samma gång proportionalismen gör den valde oberoende af alla meningsströmningar utanför hans eget parti. Man har sålunda all anledning att motse att, därest författningens demokratisering icke fullföljes, fortfarande för ganska lång tid en *minoritet* inom nationen kommer att alldeles som hittills ha i sin hand att förlama allt framstegsarbete på lagstiftningens område.

Om också den beryktade gemensamma-voterings-majoritet, hvars röststyrka proklamerats som fullgod ersättning för folkflertalets förtroende, numera står på afskrifning, så kvarstår här ett oberättigadt privilegium för de hittills härskande, mot hvilket demokratien måste vända sig med all kraft. Den *lika* kommunala rösträtten framstår därvid som det enklaste och närmast liggande hjälpmedlet, som också fordras af det »speglande» valsystemets egen inre logik. »Skall proportionalismen in, så måste fyrkskalan ut.»

Att äfven inom kommunen den 40-gradiga skalan vidmakthåller penningens herravälde öfver personlighetsprincipen, låt vara att den känns nu först som ett framsteg mot förra tiders alldeles ohöljda rikedomsenvälde, lärer af ingen kunna på allvar bestridas. Fjolårets val landet rundt ha öfverallt konstaterat, hvilket försteg denna skala äfven rent kommunalt ger de besittande minoriteterna. Som exempel ur högen må nämnas Borås, där arbetarepartiet var nere i de båda valkretsarna vid resp. 8 och 11 röster som medelvärde, medan högern steg fram med resp. 29 och 31 röster. Den proportionellt riktiga mandatfördelningen skulle ha gifvit högern 8, de liberala 6 och arbetarna 3 platser. Tack vare den 40-gradiga blef fördelningen i stället 13,3 och 1. För Stockholm verkade förskjutningen 12 platser, som högern besatte af hvad som skulle ha tillkommit arbetarrösterna på grund af dessas antal. O. s. v.

Den 40-gradiga skalan, enastående för Sverige, måste med första följa den äldre fyrkskalan i grafven. Våra grannländer Norge och Danmark ha sedan åtskilliga år genomfört lika kommunal rösträtt med proportionellt valsystem; det finnes intet skäl hvarför vårt folk skulle ha mindre förutsättningar för en kommunal valrätt på likställighetens grund. På samma gång vi sålunda, i förut afgifven motion (nr 136 af undertecknad Branting m. fl.), kraft slopande af den 40-gradiga skalan och *lika* kommunal rösträtt, ha vi härtill anknutit en begäran om förberedande åtgärder i syfte att göra denna kommunala valrätt i vida större omfattning *allmän*, än nu är förhållandet.

Vårt förslag måste af naturliga skäl äfven rikta sig mot de orättvisa streck, som fortfarande satts för *valbarheten* till Första kammaren. De obehöriga hinder, som ligga i förbud för kvinnas valbarhet och stadgande af en viss högre förmögenhet såsom valbarhetsvillkor, måste bort. Hvad särskildt angår förmögenhetsstrecket, har erfarenheten från första-kammar-valen enligt den nya ordningen redan till fullo ådagalagt, hvilka stora svårigheter det möter för arbetarklassen och säkerligen

äfven för småfolket på landet att kunna till sina representanter utse personer, som de anse företräda sina intressen.

De sålunda af oss åter framförda förslagen till ändringar i våra kommunal- och grundlagar utgöra tillsammans en reformkomplex, hvars genomförande är oundgängligt, därest vårt land skall på allvar kunna komma in i den demokratiska utveckling och själföstran, som tiden kräfver. Man må icke invända, att vi så nyss tagit steg framåt, att tills vidare ingenting bör göras. Sanningen är att rösträttsfrågan, trots att medgifvanden gjorts, alltjämt står olöst, så länge ett fåvalde sitter vid makten med hjälp af allehanda »streck» och graderade röstskalor. Vi vilja fram till möjligheten för Sveriges *hela* folk att själf bli herre i eget hus, i stat och kommun.

Med stöd af hvad vi sålunda anfört hemställa vi

att Riksdagen för sin del måtte antaga som hvi-
lande till grundlagsenlig behandling

I. Beträffande § 16 riksdagsordningen:

1) Sådan förändrad lydelse, att i ingressen orden
»svensk man» utbytas mot »svensk man och kvinna».

2) Sådan förändrad lydelse, att i ingressen orden
»tjugufyra års ålder» utbytas mot »tjuguetå års ålder».

3) Sådan förändrad lydelse, att i mom. a) orden
»eller är i konkurstillstånd» utgå.

4) Sådan förändrad lydelse, att mom. b) utbytes
mot »den som står under fattigvårdsstyrelsens måls-
mansrätt».

5) Sådan förändrad lydelse, att mom. c), som
handlar om utskyldstreckket, helt utgår.

6) Sådan förändrad lydelse, att mom. d), som
handlar om värnpliktsstreckket, helt utgår.

II. Beträffande § 9 riksdagsordningen följande
förändrade lydelse:

Till ledamot i Första kammaren kan endast väljas
man eller kvinna, som är röstberättigad inom sin
kommun samt uppnått 30 års ålder.

III. Beträffande § 19 riksdagsordningen följande
förändrade lydelse:

Till ledamot i Andra kammaren kan endast utses
man eller kvinna, som uppnått 25 års ålder samt äger
valrätt inom riket.

Skulle samtliga här ofvan under I beträffande § 16 riksdagsordningen framställda yrkanden vinna afseende, så komme nämnda paragrafs första stycke att erhålla följande slutliga lydelse: Valrätt till Andra kammaren tillkommer en hvar välfrejdad svensk medborgare, såväl man som kvinna, som före det kalenderår, hvarunder val äger rum, uppnått 21 års ålder; dock ej den som står under förmynderskap eller fattigvårdsstyrelses målsmansrätt.

I hvarje fall få vi hemställa, att utskottet, i händelse af bifall till våra ofvanstående förslag helt eller delvis, ville vidtaga den jämkning i formuleringen jämväl af andra paragrafer i grundlagarna, som kan blifva en följd af ofvanstående förslag. Häri innefattas också, att i § 31 regeringsformen utbyta ordet »män» mot »män och kvinnor».

Stockholm den 27 mars 1911.

Hjalmar Branting.

<i>Carl Lindhagen.</i>	<i>Herm. Lindqvist.</i>	<i>Nils Persson.</i>
<i>Värner Rydén.</i>	<i>A. J. Christiernson.</i>	<i>F. W. Thorsson.</i>
<i>A. C. Lindblad.</i>	<i>Viktor Larsson.</i>	